

Advies

Ontwerp Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2020-2024

Brussel, 1 september 2020

Adviesvraag: Ontwerp Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2020-2024

Adviesvrager: Benjamin Dalle - Vlaams minister van Brussel, Jeugd en Media

Ontvangst adviesvraag: 27 juli 2020

Adviestermijn: 35 dagen

Decretale opdracht: adviesfunctie

Goedkeuring kamer: Sectorale kamer Gezin en Jongerenwelzijn - 1 september 2020 - bij consensus

Contactpersoon: Annick De Donder – addonder@serv.be

Inhoud

Inhoud	3
Krachtlijnen	4
Advies	5
Algemene beschouwingen	5
Doelen, acties, opvolging en financiering	5
Alle beleidsdomeinen moeten oog hebben voor jeugd- en kinderrechten	5
Het JKP geldt voor alle kinderen en jongeren.....	6
De rol van het gezin en de ouders is onderbelicht	7
Impact van de coronamaatregelen op de rechten van kinderen en jongeren	7
Aandacht voor de juiste terminologie.....	7
1 Prioriteit 1. Welbevinden en positieve identiteitsontwikkeling.....	7
2 Prioriteit 2. Gezonde en leefbare buurten	10
3 Prioriteit 3. Engagement aan de samenleving door vrijwillige inzet	11
4 Prioriteit 4. Vrijtijdsbesteding voor allen.....	11
5 Prioriteit 5. Mediawijsheid.....	12

Krachtlijnen

Een uitgebreid participatief voortraject heeft geleid tot een jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan (JKP) waarvan de prioriteiten en verschillende van de doelstellingen goed aansluiten bij de leefwereld van kinderen, jongeren en van actoren die werkzaam zijn in dit domein. Maar het is een probleem dat die leefwereld vervolgens veel minder terug te vinden is in de keuze van de acties. De raad ziet heel wat acties die niet concreet, actueel of ambitieus genoeg zijn. Bovendien is er geen monitoringsysteem en zijn er geen vastgelegde budgetten, wat niet alleen in strijd is met het BVR betreffende het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan maar uiteraard ook bezorgdheden oproept over de werkelijke impact van het JKP op de rechten van kinderen en jongeren in Vlaanderen.

Voor de raad blijft de ambitie van een jeugd- en kinderrechtenbeleid het waarborgen van de rechten van allé kinderen en jongeren in ál hun levensdomeinen. Dit betekent ten eerste dat niet alleen de coördinerende minister maar ook de andere vakministers zich moeten inzetten. Samenwerking en afstemming tussen diverse regelgevingen zijn noodzakelijk maar het JKP blijft toch nog te weinig transversaal opgesteld. Ten tweede stelt de raad vast dat kinderen en jongeren te veralgemenend benaderd worden en dat doelgroepen daardoor onder de radar blijven. Er is weinig of geen aandacht voor de verschillende ontwikkelingsfasen, voor de verscheidende ordeningsprincipes (bv. etniciteit, gender, gezondheidssituatie, ...) of voor hun sociaal-economische positie. Onder alle prioriteiten verdienen de rechten van maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren een expliciete vertaling naar doelstellingen en acties.

Verder ontbreken er linken met de belangrijke rol van het gezin en van de ouders.

Bij de vijf prioriteiten uit het JKP formuleert de raad onder meer de volgende opmerkingen:

1. Voor het versterken van het **welbevinden en de positieve identiteitsontwikkeling** blijft de nood aan beschikbare, (financieel) toegankelijke en gepaste zorg en ondersteuning - zowel ambulante als residentiële, zowel rechtstreeks als niet-rechtstreeks toegankelijk - zeer hoog. De raad dringt erop aan om in het JKP sterkere linken te leggen met welzijn en met de (geestelijke) gezondheidszorg en hieromtrent een doelstelling toe te voegen.
Bij een omslag naar meer afstandslernen moet worden stilgestaan bij de vraag of dit voor alle kinderen en jongeren haalbaar is. Aandacht voor de thuissituatie, materiële ondersteuning, digitale geletterdheid, verschillen in leerstijlen en nood aan sociaal contact zijn essentieel. Het recht op redelijke maatregelen en ondersteuning moet ook in het afstandsonderwijs gerealiseerd worden.
2. **Gezonde en leefbare buurten** vereisen meer bespeelbare publieke ruimten, groen in de nabijheid, verkeersveilige straten en een goede luchtkwaliteit. Het kwaliteitsvol en kindvriendelijk inrichten van de publieke ruimte moet gebeuren met aandacht voor en betrokkenheid van alle kinderen en jongeren.
Hoewel jongeren duidelijk hebben gemaakt hoe belangrijk de klimaatproblematiek is voor hen, ontbreekt in de acties van het JKP elke verwijzing naar deze problematiek.
Daarnaast mist de raad inspanningen op het vlak van huisvesting van kinderen en jongeren.
3. In de prioriteit rond **vrijwillige inzet** vraagt de raad om het bereiken van maatschappelijk kwetsbare jongeren als doelstelling te benoemen.
4. De inzet op inclusie in de **vrijtijdsbesteding** van kinderen en jongeren is zeer positief. Dit moet ook in de praktijk worden waargemaakt.
5. Bij het beleid rond **mediawijsheid** mist de raad gerichte acties om de digitale kloof aan te pakken, in diverse settings. In het JKP wordt hiervoor alleen naar de schoolomgeving gekeken.

Advies

Dit is de tweede legislatuur waarin de Vlaamse Regering haar visie op het te voeren beleid omtrent jeugd- en kinderrechten bundelt in een geïntegreerd beleidsplan.

De Vlaamse Raad WVG is gevraagd om advies te verlenen over dit Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2020 - 2024 (hierna: JKP). Binnen de Vlaamse Raad WVG is deze adviesvraag behandeld door de sectorale kamer gezin en jongerenwelzijn, die het voorliggende advies bij consensus goedkeurde op 1 september 2020.

Het JKP omvat vijf prioriteiten, die door de Vlaamse Regering gekozen zijn na een uitgebreid participatief traject. Elke prioriteit wordt ingeleid met een duiding, en is vervolgens opgedeeld in tactische doelstellingen, operationele doelstellingen en acties. Het advies van de raad start met een aantal belangrijke algemene beschouwingen en volgt daarna de structuur van het JKP.

Algemene beschouwingen

Doelen, acties, opvolging en financiering

Hoewel het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan focust op vijf prioriteiten, en dus geen alomvattend plan is, stelt de raad tevreden vast dat de voorgestelde prioriteiten en ook verschillende van de doelstellingen goed aansluiten bij de leefwereld van kinderen en jongeren. Het uitgebreide voorbereidingstraject heeft hier duidelijk toe bijgedragen. Zo zijn de prioriteiten vastgelegd in samenspraak met een brede waaier aan jeugd- en kinderrechtenorganisaties. Het formuleren van de doelen en problematieken is gebaseerd op de ervaring van heel wat organisaties.

Maar het is een probleem dat de leefwereld van kinderen, jongeren en hun organisaties veel minder terug te vinden is in de keuze van de acties. Het was ook beter geweest om niet alleen de verantwoordelijke ministers te noemen maar de acties concreter te maken en aan te duiden welke acties nieuw zijn en welke al bestonden en nu voortgezet worden. De raad leest in het JKP heel wat acties die niet gericht, actueel of ambitieus genoeg zijn. In de operationalisering schiet dit jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan dus tekort.

Bovendien vraagt de raad zich af hoe de realisatie van de acties en de impact op de rechten van kinderen en jongeren opgevolgd zal worden? Een duidelijk monitoringsysteem dat met de juiste indicatoren de uitvoering van elke prioriteit van het JKP in beeld brengt, zal nodig zijn. Dit is verplicht volgens het Besluit van de Vlaamse Regering betreffende het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan van 7 september 2019.

Tot slot verwacht de raad dat er van bij de start voldoende middelen worden gereserveerd voor de uitvoering van het JKP. Alleen zo kan er effectief een verschil gemaakt worden voor kinderen, jongeren en actoren die in dit domein werkzaam zijn.

Alle beleidsdomeinen moeten oog hebben voor jeugd- en kinderrechten

Omdat de rechten van kinderen en jongeren zich uiteraard op verschillende levensdomeinen kunnen situeren, is het aangeraden om de actoren op deze verschillende domeinen meer te laten samenwerken opdat álle kinder- en jeugdrechten effectief gevrijwaard worden.

De opsomming in het JKP van de betrokken ministers mag ook zeker niet limitatief zijn. Niet alleen de coördinerende minister maar ook de andere vakministers moeten zich inzetten voor de noden,

behoefden en rechten van kinderen en jongeren. De raad verwacht dat ook zij dit vertalen in gerichte acties en specifieke budgetten.

Het is belangrijk dat de coördinerende minister meer samenwerking tussen de beleidsdomeinen en -niveaus bewerkstelligt om een integrale aanpak te realiseren. Voorlopig blijft het JKP echter nog te sectoraal opgesteld en stelt de raad een gebrek aan transversaliteit vast.

Meer afstemming tussen diverse regelgevingen en een gedeelde visie blijven absoluut noodzakelijk. De raad is van mening dat elke beleidsmaatregel die mogelijks een impact heeft op kinderen en jongeren indien nodig aangepast moet zijn aan wat zij nodig hebben of aankunnen.

Het JKP geldt voor alle kinderen en jongeren

De raad leest dat het kinder- en jeugdrechtenbeleidsplan van toepassing is op alle kinderen, jongeren en jongvolwassenen in Vlaanderen tussen 0 en 30 jaar. Kinderen en jongeren tussen deze leeftijden worden in het plan meestal samen genoemd, wat veel te veralgemenend is. Het is jammer dat er op deze manier **geen aandacht is voor de verschillende ontwikkelingsfasen die kinderen, jongeren en jongvolwassenen doorlopen.**

Jonge kinderen (baby's, peuters, kleuters) krijgen bijvoorbeeld veel minder aandacht in de tekst, terwijl we uit onderzoek weten hoe belangrijk de eerste levensjaren zijn voor het latere welbevinden. Verwijzingen naar het Child Investment Program en de Child Guarantee, beleidsinstrumenten en -programma's van de EU, kunnen best worden meegenomen in het JKP.

Daarnaast **ontbreekt aandacht voor de verscheidende ordeningsprincipes** die de positie van een kind bepalen in het algemeen en specifiek in zijn ontwikkeling (bv. etniciteit, gender, gezondheidssituatie, ...). Beleidsdoelstellingen en -acties gericht op alle kinderen en jongeren moeten veel meer rekening houden met deze perspectieven.

De raad kent de keuze om van het JPK geen actieplan voor kinderarmoede te maken, maar betreurt toch ten zeerste dat er bij de operationele doelen en acties zeer weinig aandacht is voor armoedesituaties bij kinderen en jongeren. Ook ruimer gezien stelt de raad vast dat er weinig of geen aandacht is voor de sociaal-economische context waarin kinderen en jongeren opgroeien.

Onder alle prioriteiten die nu gekozen zijn, verdienen maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren een expliciete vermelding. De raad verwacht een beleid dat oog heeft voor de rechten van alle kinderen en jongeren in Vlaanderen. En dus ook voor kinderen en jongeren in armoede, met een handicap, met een chronische ziekte, in de jeugdhulp, jonge vluchtelingen, thuisloze kinderen en jongeren, jonge mantelzorgers, ... die in het JKP niet of veel te weinig aan bod komen. Het zijn (soms verborgen) groepen waarbij het welbevinden sterk onder druk staat.

We vinden de inclusieve gedachte momenteel enkel concreet gemaakt bij de vierde prioriteit 'Vrijtijdsbesteding voor allen'. De raad meent dat het correcter zou zijn om bij elke prioriteit een vertaling naar specifieke doelstellingen en acties op te nemen die verder gaat dan de vermelding dat 'kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties aandacht moeten krijgen'.

Bij enkele acties worden kwetsbare groepen wel genoemd, bijvoorbeeld bij de acties rond kwetsbaarheid voor seksueel geweld, waar verwezen wordt naar kinderen en jongeren met een handicap. Deze acties zijn echter ook relevant in de jeugdhulp, waar we onder meer denken aan de slachtoffers van tienerpooiers, slachtoffers van seksueel misbruik, Ook niet-begeleide minderjarigen zouden bij de acties rond grensoverschrijdend gedrag expliciet als risicogroep benoemd kunnen worden.

De rol van het gezin en de ouders is onderbelicht

De raad is verbaasd dat er geen enkel verband wordt gelegd enerzijds met de rol van het gezin waarin kinderen en jongeren opgroeien en anderzijds met de rol van de ouders die toch de belangrijkste opvoeders zijn. Er is geen aandacht voor de mogelijke stimulerende, intermediaire of remmende impact in het kader van de geformuleerde prioriteiten. Ook het ondersteunen en versterken van ouders in al de verschillende gezinsvormen, ontbreekt in het JKP.

Een verwijzing naar het gezin en de ouders wordt zeker gemist waar er wordt gesproken over het welbevinden en de positieve identiteitsontwikkeling (prioriteit 1), en waarbij de eerste levensjaren van kinderen uitermate belangrijk zijn. Maar ook bij de acties betreffende de 'eigen woning die een complementaire leeromgeving van de school zal worden' (prioriteit 1) en de 'rol van opvoedingsverantwoordelijken en begeleiders in het versterken van mediawijsheid' (prioriteit 5) is het niet correct dat het gezin en de ouders niet worden vermeld of betrokken.

Impact van de coronamaatregelen op de rechten van kinderen en jongeren

De raad vindt het goed dat de minister in de inleidende hoofdstukken van het JKP een korte analyse maakt van de aanpak van de coronacrisis die 2020 tot dusver domineert. De conclusie dat de impact van de maatregelen op het leven van kinderen en jongeren groot was, sluit volledig aan bij [het advies van de Vlaamse raad WVG over de aanpak van de coronacrisis](#), wat we waarderen. Uit dat advies herhaalt de raad de oproep om de rechten van kinderen en jongeren én de negatieve effecten van de beschermende maatregelen niet uit het oog te verliezen bij het nemen van maatregelen voor de volksgezondheid.

Indien er in de toekomst nieuwe maatregelen moeten worden genomen, vragen we bijzondere aandacht voor kinderen en jongeren die zelf tot een risicogroep behoren of in een gezin leven met een risicopatiënt.

Aandacht voor de juiste terminologie

Tot slot verwacht de raad dat in beleidsplannen de juiste terminologie wordt gehanteerd. Dit is in het JKP niet altijd het geval (we lezen bijvoorbeeld 'jongeren met allochtone afkomst'). De raad vraagt een taalgebruik dat de diverse realiteit van vandaag onder woorden brengt maar niet stigmatiseert.

1 Prioriteit 1. Welbevinden en positieve identiteitsontwikkeling

Voor de raad is de inzet op het welbevinden en de positieve identiteitsontwikkeling van kinderen en jongeren in verschillende contexten (thuis, op school, in de vrije tijd, in de integrale jeugdhulp, in voorzieningen, ...) terecht de eerste prioriteit van het plan. Zowel preventief als curatief moet hier op ingezet worden.

De raad vindt het belangrijk dat alle kinderen en jongeren ter bevordering van hun welbevinden ondersteuning krijgen wanneer ze dit nodig hebben. Momenteel is de nood aan beschikbare, (financieel) toegankelijke en gepaste ondersteuning - zowel ambulante als residentieel, zowel rechtstreeks als niet-rechtstreeks toegankelijk - echter niet ingevuld. We missen in het JKP een verwijzing naar deze noden en vragen acties op het brede domein van zorg en ondersteuning voor kinderen en jongeren.

Onder andere goed bereikbare en beschikbare specialistische geestelijke gezondheidszorg voor kinderen en jongeren is een prioriteit die volledig ontbreekt in het JKP. Nu is door capaciteitstekort de wachttijd lang, terwijl het voor de verdere ontwikkeling van kinderen en jongeren net belangrijk is om tijdig de juiste zorg en ondersteuning op te starten. Bovendien is het voor hen belangrijk om de zorg zoveel mogelijk zonder opname te realiseren, zodat het gewone leven niet verstoord of onderbroken wordt. Vlaanderen is bevoegd voor het domein van deze georganiseerde ambulante geestelijke gezondheidszorg waar professionele zorg en ondersteuning aanwezig is (psychiaters, psychologen, criminologen, (ped)agogen,...). De raad vraagt om deze werking verder te versterken, en zo te investeren in de toegankelijkheid van gepaste zorg en ondersteuning voor kinderen en jongeren die dit nodig hebben.

Daarnaast ontbreekt zeker bij deze eerste prioriteit de strijd tegen armoede, tegen racisme en tegen alle vormen van discriminatie en uitsluiting. Het is daarbij ook belangrijk om zich ervan bewust te zijn dat uitsluitingsmechanismen elkaar veelal versterken (het zogenaamde kruispuntdenken).

Het aanpakken van geweld tegen kinderen en jongeren komt wel duidelijk aan bod in de doelstellingen. Toch lijkt het erop dat in de acties die volgen op de doelstellingen het aanpakken van geweld gereduceerd wordt tot de (cyber)pesten. De raad benadrukt dat ook het aanpakken van andere vormen van geweld (bv. intrafamiliaal geweld, kindermisbruik,...) een plaats moet krijgen in de acties van het JKP. Het systematisch in beeld brengen van campagnes en meldpunten zoals de vertrouwenscentra kindermishandeling, het meldpunt 1712, Lumi,... hoort daar ook bij.

Tot slot wordt de opvang van zowel baby's, peuters als van schoolgaande kinderen bij deze eerste prioriteit niet genoemd. Nochtans zijn ook dit belangrijke contexten voor kinderen in het kader van hun welbevinden en positieve identiteitsontwikkeling en worden er op deze domeinen al inspanningen geleverd. Deze inspanningen kunnen nog versterkt worden.

Bespreking doelstellingen

Situering. Er is nood aan een geïntegreerde aanpak tussen hulpverlening enerzijds en het directe netwerk (ouders, jeugdwerk, werkgever, school, ...) van kinderen en jongeren anderzijds. Het directe netwerk is vaak goed geplaatst om de eerste signalen van mentale problemen op te vangen. Idealiter leidt dit tot het ontstaan van kruispuntorganisaties tussen de jeugd-, onderwijs, en welzijnssector.

Er ontbreekt in voorgaande opsomming een vermelding van de (geestelijke) gezondheidssector. Vlaanderen is immers ook bevoegd voor een flink stuk van de gezondheidssector. Door dat niet expliciet te benoemen, blijft dit teveel onder de radar en gaan specifieke coöperatiekansen met de (geestelijke) gezondheidszorg verloren.

De Huizen van het Kind komen mogelijks in aanmerking om de rol van kruispuntorganisatie op te nemen, mits ze voldoende aandacht hebben voor de volledige populatie kinderen en jongeren en zich dus niet verengen tot de kinderleeftijd. De raad meent dat het uitbouwen van een andere kruispuntorganisatie naast de Huizen van het Kind niet logisch is.

TD 1.1. De Vlaamse overheid voert een gericht integriteitsbeleid waarin actief wordt ingezet op een geïntegreerde aanpak van geweld die vertrekt vanuit het verhaal en de vraag van het kind en de jongere.

De doelstellingen uit het JKP zijn voornamelijk gericht op preventie en het versterken van de veerkracht van kinderen en jongeren. De raad onderschrijft het belang daarvan. Maar wanneer geweld niet tijdig kan worden voorkomen, moeten kinderen ook toegang hebben tot de juiste zorg en ondersteuning. De raad stelt daarom voor om een operationele doelstelling OD 1.1.3 toe te voegen die betrekking heeft op het recht op zorg en ondersteuning bij de traumatische gevolgen van geweld en bij het hervinden van het psychische evenwicht en de eigen plaats in de samenleving.

Onder deze doelstelling is een verwijzing op zijn plaats naar de bestaande meldpunten en naar basisondersteuning zoals de chatbox “nupraatikerover”. Gespecialiseerde zorg en ondersteuning voor de aanpak van de traumatische gevolgen van geweld, kindermishandeling, schending van de integriteit e.d. gaat uit van de Centra Geestelijke Gezondheidszorg die hiervoor specifieke expertise en een multidisciplinaire werking hebben. Investeren in deze werking is nodig om drempels in de toegankelijkheid voor kinderen en jongeren weg te nemen.

OD 1.1.2. We zetten in op een gecoördineerde integrale aanpak van (cyber)pesten.

Het engagement dat wordt opgenomen rond pesten is positief en toont aan dat de Vlaamse overheid de ernst van de situatie onderkent. Het is goed dat verschillende facetten van de thematiek worden aangepakt: nood aan een centrale plek waar betrouwbare informatie (evidence based) vlot raadpleegbaar is voor een brede doelgroep, gekoppeld aan tweedelijns hulp. En dit op een duurzame manier.

OD 1.2.1. punt 1. Waar mogelijk ondersteunen en stimuleren we lokale besturen om aan de slag te gaan met de methodiek en het referentiekader ‘buurtgerichte netwerken voor kinderen en gezinnen’. Dit kan verlopen vanuit de Huizen van het Kind, als vanuit andere laagdrempelige buurtgerichte initiatieven.

In de Huizen van het Kind moeten gezinnen en kinderen een antwoord vinden op vragen en problemen, maar de raad meent dat ze er ook terecht moeten kunnen met ideeën en plannen over de buurt waarin ze wonen. Wat belemmert hen in het vinden van een warm nest en een uitdagende omgeving, wat hebben ze nodig om dit samen verder uit te bouwen?

De vragen, noden en ideeën van kinderen en ouders vallen niet samen met beleidsdomeinen, net zomin als de ontwikkeling van buurtgerichte netwerken. Een goede lokale samenwerking tussen diverse sectoren is noodzakelijk om de rechten van kinderen (onderwijs, opvang, ontmoeting, spel, materiële ondersteuning, ...) te blijven garanderen en hen ondersteuning te geven wanneer ze dit nodig hebben.

OD 1.2.1. punt 5. Recente ervaringen met afstandslernen naar aanleiding van de COVID-19 maatregelen zullen doorwerken in het toekomstig onderwijs. De eigen woning wordt daarbij meer en meer een complementaire leeromgeving van de school. De leeromgeving op school evolueert verder naar ICT-ondersteunde leerplek die meerdere leerstijlen toelaat.

De recente omslag naar meer afstandslernen biedt kansen, maar heeft ook heel wat valkuilen. Vooreerst vindt de raad het niet juist dat er niet wordt stilgestaan bij de vraag of de woning als complementaire leeromgeving haalbaar is voor alle kinderen en jongeren, ook diegene in een maatschappelijk kwetsbare situatie. Zonder een kwaliteitsvolle woning met ruimte om huiswerk te maken, zonder stabiel internet, zonder computer, ... dreigen we de ongelijke kansen in het onderwijs nog meer te vergroten. Er moet dus meer aandacht gaan naar de materiële situatie van kinderen en jongeren.

Daarnaast volstaat het niet om iedereen (leerlingen en leerkrachten) uit te rusten met performant basismateriaal. Ook een rustige en tegelijk stimulerende leeromgeving thuis, digitale geletterdheid en sociaal contact zijn noodzakelijke voorwaarden voor het leerproces en het welbevinden.

Tot slot moet de digitale omslag die beschreven is in het JKP niet alleen rekening houden met verschillen in leerstijlen, maar ook met verschillende noden (specifieke onderwijsnoden, moeilijke thuissituatie, thuis wonend of in een voorziening, wat met kinderen met een chronische ziekte,...) Het is voor de raad belangrijk dat het recht op redelijke maatregelen en ondersteuning ook in het afstandsonderwijs gerealiseerd blijft. Leerlingen die hier nood aan hebben, moeten ook op school terecht kunnen.

2 Prioriteit 2. Gezonde en leefbare buurten

Ook gezonde en leefbare buurten zijn een prioritaire doelstelling. Het JKP spreekt daarbij van ruimtelijke kwaliteit. Dit vereist voldoende publieke ruimte en groen dat nabij beschikbaar is. Kinderen en jongeren en hun gezin hebben nood aan bespeelbare publieke ruimte, groen in de nabijheid, verkeersveilige buurten en een goede luchtkwaliteit. Hoe jonger de kinderen, hoe dichterbij de eigen woning die plekken beschikbaar moeten zijn.

In tweede instantie moet de aanwezige publieke ruimte kwaliteitsvol en kindvriendelijk worden ingericht. Het is goed dat gewezen wordt op de belangrijke rol van lokale besturen daarin en de participatie van kinderen en jongeren bij de opmaak van plannen. Daarbij moet aandacht gaan naar alle kinderen: van jong tot iets ouder, met en zonder migratie-achtergrond, jongens en meisjes, met en zonder handicap,...

Een denkoefening over de rol en de plaats van kinderen en jongeren in de publieke ruimte gaat samen met keuzes over wat je in het kader van een GAS-reglementering opneemt als te sanctioneren bij jongeren in de gemeente en over de manier waarop je sanctioneert. De raad vraagt dat deze denkoefeningen elkaar niet tegenspreken. Bovendien vragen we een goede communicatie naar jongeren toe over de mogelijke toepassing van Gemeentelijke administratieve sancties voor minderjarigen, zodat jongeren (ook diegenen die van buurgemeenten komen) weten wat de spelregels zijn.

In de duiding bij deze tweede prioriteit wordt het belang van goede huisvesting vermeld. Hoewel dit essentieel is, vinden we hierrond in het JKP zeer weinig acties terug. De Vlaamse overheid zal begrijpelijkerwijze doorverwijzen naar het Vlaamse woonbeleid maar de raad meent dat het wel realistisch is om binnen de contouren van dit plan een actie uit te werken die minstens tot doel heeft het opzetten van een monitoring van het aantal kinderen en jongeren dat betrokken is bij uithuiszettingen. Op basis daarvan kan de hulpverlening ook beter afgestemd worden op de noden, met oog voor de rechten van het kind en de jongere. Het liefst van al wenst de raad uiteraard een verbod op uithuiszettingen als er minderjarigen bij betrokken zijn.

Aansluitend is het belangrijk om ook de groep thuisloze kinderen en jongeren in dit JKP te benoemen. Naast de specifieke groep jeugdhulpverleners zijn er ook veel jongeren en jongvolwassenen die zichzelf niet als thuisloos beschouwen, maar toch geen vaste verblijfplaats hebben.

Bespreking doelstellingen

OD 2.1.2. punt 3. *De Vlaamse overheid ondersteunt de lokale besturen bij de uitwerking van hun lokale woonbeleid. In dat ondersteuningsaanbod zal het agentschap Wonen-Vlaanderen de nodige aandacht vragen voor de positie van kinderen, jongeren en jongvolwassenen.*

Dergelijk ondersteuningsaanbod (dat lokale besturen moet informeren, inspireren en op maat adviseren over het woonbeleid) is toe te juichen maar wordt best samen met VVSG opgezet om het effect op het terrein te vergroten.

OD 2.1.2. punt 4. *De verplaatsingsbehoeften van kinderen en jongeren worden mee opgenomen bij de opmaak van regionale mobiliteitsplannen in de vervoerregio's.*

De raad is tevreden dat de verplaatsingsbehoeften van kinderen en jongeren meegenomen worden in de opmaak van de mobiliteitsplannen. Maar het is jammer dat in het JKP het belang van verkeersveiligheid en de aanpassing van de verkeersinfrastructuur aan de noden van kinderen en jongeren niet sterker benadrukt wordt. Kinderen moeten van jongs af aan kunnen leren om zich geleidelijk veilig zelfstandig te verplaatsen.

OD.2.2.1. *Met de lokale besturen als motor wordt verder ingezet op een kindvriendelijk lokaal beleid. Het label Kindvriendelijke Steden en Gemeenten is een hefboom.*

De mogelijke instrumentalisering van het label Kindvriendelijke Steden en Gemeenten, die in de Beleidsnota Jeugd 2019-2024 nog aanwezig was door de eenzijdige focus op het aantal steden en gemeenten met een label, is volledig weg. Dit is positief, gezien de raad geen kwantitatieve benadering van het label wenst, maar wel aandacht voor de kwaliteit van lokale processen. Het willen verhogen van het aantal steden en gemeenten met een label volstaat dus niet, het gaat om een voortdurend leerproces voor het kindvriendelijk(er) maken van steden en gemeenten.

OD 2.2.2. punt 2. *We werken aan een gezonder en duurzamer leefmilieu door minstens lokaal te starten met het verantwoord omgaan met zwerfvuil.*

De raad vindt het een gemiste kans dat er in het JKP geen enkele verwijzing naar de klimaatproblematiek is opgenomen. Tijdens verschillende acties hebben jongeren nochtans duidelijk gemaakt hoe belangrijk deze problematiek is voor hen. Bovendien is één van de vragen uit het laatste periodieke rapport (2019) over België van het VN-comité voor de rechten van het kind om de bezorgdheden van de zogenaamde 'klimaatjongeren' ernstig te nemen.

3 Prioriteit 3. Engagement aan de samenleving door vrijwillige inzet

In het beleid rond vrijwillige inzet mist de raad het bereiken van maatschappelijk kwetsbare jongeren als expliciete doelstelling. Specifieke doelgroepen zijn dan bijvoorbeeld kinderen en jongeren in een armoedesituatie, kinderen en jongeren met een handicap, kinderen en jongeren in opvanginitiatieven, dak- of thuislozen, woonwagenbewoners, ...

4 Prioriteit 4. Vrijtijdsbesteding voor allen

Bij de operationalisering van deze vierde prioriteit lezen we dat de Vlaamse overheid een inclusief en divers vrijetijdsbeleid nastreeft. De ruime aandacht voor inclusie in de vrijetijdsbesteding is

zeer positief. Dit mag geen dode letter blijven, er moet over gewaakt worden dat inclusie ook bij de uitrol van de buitenschoolse opvang en bij het vrijetijdsaanbod in de praktijk gegarandeerd is. Het sportaanbod biedt eveneens kansen om aan inclusie te werken, maar is in het JKP niet vermeld.

Bespreking doelstellingen

OD 4.2.1. punt 1. *We bevorderen de samenwerking tussen betrokkenen die activiteiten organiseren in de buitenschoolse context. [...] Lokale partners worden ondersteund in hun regiefunctie en voor de realisatie van de beleidsdoelstellingen.*

De raad merkt op dat de ondersteuning en de financiering van de lokale partners momenteel ontoereikend is om de hoge verwachtingen met betrekking tot een kwaliteitsvolle buitenschoolse opvang te realiseren.

De raad zal dit verder uitwerken in zijn adviezen over de uitvoeringsbesluiten betreffende de buitenschoolse opvang waaraan momenteel wordt gewerkt en die in september 2020 aan de bevoegde minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin zullen worden bezorgd¹.

5 Prioriteit 5. Mediawijsheid

Het is goed dat in de duiding bij de vijfde prioriteit verwezen wordt naar de digitale kloof en de effecten daarvan. Toch mist de raad in het JKP acties die inzetten op meer toegang tot digitale infrastructuur en stabiel internet, in diverse settings. Bij de acties wordt nu enkel verwezen naar de digitale kloof binnen de schoolinfrastructuur.

Bespreking doelstellingen

TD 5.1. *De Vlaamse overheid versterkt de competenties van kinderen en jongeren binnen een gemediatiseerde samenleving en heeft hierbij oog voor de belangrijke rol die opvoedingsverantwoordelijken en begeleiders spelen.*

De raad stelt verbaasd vast dat bij deze doelstelling de rol van ouders niet vermeld wordt (zie ook de algemene beschouwingen van dit advies). Dit terwijl zij toch de eerste begeleiders van hun kinderen zijn, ook voor wat betreft mediawijsheid. Dat bleek recent nog uit onderzoek van de Artevelde Hogeschool als het gaat over fake news². Het ondersteunen en versterken van ouders zou daarom ook een belangrijke doelstelling moeten zijn. Dat kan bijvoorbeeld door het structureel ondersteunen van vormingsprogramma's aan ouders over digitale vaardigheden (cf. Veilig Online).

OD 5.1.1. *We stimuleren en ontwikkelen kennis, vaardigheden en attitudes via informatie, opleiding, begeleiding en ondersteuning.*

Men kiest in deze operationele doelstelling als prioritaire groepen voor kinderen in kwetsbare situaties en kinderen met een handicap. Zoals ook aangehaald in de algemene

¹ Het gaat om 2 adviesvragen in dit domein: (1) adviesvraag over het voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot toekenning van een kwaliteitslabel aan organisatoren van kleuteropvang en (2) adviesvraag over het voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering over het lokaal beleid buitenschoolse opvang en activiteiten en over overgangsbepalingen.

² Deprez, A., Naudts, J. & Janssens, C. (2019). *Wie helpt jongeren fake nieuws kaderen en fake nieuws herkennen?*, Gent: Arteveldehogeschool.

beschouwingen van dit advies, verwacht de raad een bredere invulling van de 'kwetsbare situaties' en ook oog voor de mediawijsheid van kinderen en jongeren met een chronische ziekte, in de integrale jeugdhulp, en zo meer.

Specifiek voor zieke kinderen is het ook belangrijk om de capaciteit van Bednet te verhogen.

OD 5.2.1. punt 3. *We stimuleren genuanceerde en niet-stereotyperende beeldvorming, waarbij we inzetten op bewustwording van onbewuste vooroordelen.*

De aandacht voor stereotypering is een meerwaarde, mits de toevoeging van alle vormen van stereotypen.